

‘Zonder kunst zijn we helemaal verloren. En doodsbang zijn we toch al’

Ferox tempus is zowel een terug- als een vooruitblik: van 1983 naar het virtuele 2062. © Michiel Devijver

INTERVIEW THEATER Wat als we de ineenstorting van de planeet konden beleven als een jaren 80-computerspel? Met de hulp van Depeche Mode en aerobics zoekt theatermaakster Luanda Casella naar een uitweg uit de klimaatdepressie.

In de bio van Luanda Casella (45) staat een mooi zinnetje. De Gents-Braziliaanse schrijfster en performer wil ‘de kunst van het verhalen vertellen redden van haar gedoemde gemediatiseerde lot’. Sinds Casella in 2018 door Theater aan Zee werd opgepikt, ontpopte ze zich als een spannende auteur van experimentele theaterfictie.

Haar ingenieuze constructies, sterk beïnvloed door postmoderne literatuur, zijn altijd een beetje een *mindfuck*. In *Short of lying* (2018), een parodie op een TED-talk, speelt Casella een onbetrouwbare verteller die de retoriek van misleiding blootlegt in de wereld van online publishing. Wat als je bullshit als literair fenomeen analyseert? In *Killjoy quiz* (2021) ontmaskert ze via een ironische tv-quiz het geweld achter onze seksistische en racistische biases. Als er zoiets bestaat als een intellectueel orgasme, dan krijg je het hier.

Casella's nieuwe solo speelt zich af in een oldskool computerspel dat de titel *Ferox tempus* kreeg, ook wel te vertalen als ‘wilde tijden’. Het stuk is zowel een terug- als een vooruitblik: in 1983 zit het hoofdpersonage Lua in een ontwenningsskliniek en moet ze bij wijze van alternatieve therapie zien te overleven in een virtuele simulatie van 2062. Overbodig te zeggen dat de wereld er dan helemaal anders uitziet. ‘Wat zie je?’, vraagt therapeut-goeroe Jane in de voorstelling aan Lua. ‘Modder. Overall modder. En daartussen brokstukken van huzen, oud speelgoed, dode lichamen en plastic ... heel veel plastic.’

Verraderlijke nostalgie

Games zijn voor Casella de perfecte metafoor voor ons gebrek aan daadkracht in het licht van de klimaatcrisis. ‘Hoe gelaagd de storytelling ook is, als personage kun je eigenlijk maar weinig veranderen in een computerspel’, vertelt Casella in het Arca-theater van NTGent, waar ze huisartiest is. ‘Ik wilde al een tijdje een stuk schrijven over hoe we omgaan met die genadeloze druk van de wereld die op het punt staat te vergaan. Volgens wetenschappers hebben

‘Als moeder van twee dochters is het een constante evenwichtsoefening: hoe maak ik hen bewust van de toekomst, zonder hen te verlammen door angst?’

we nog zeven jaar om de opwarming van de aarde onder de 1,5 graad Celsius te houden. Als moeder van twee dochters is het een constante evenwichtsoefening: hoe maak ik hen bewust van de toekomst zonder hen te verlammen door angst?’

Ferox tempus grijpt terug naar de esthetiek van de jaren 80, toen het digitale tijdperk en neoliberalisme hun intrede deden. Van de fluoroze letters in de videoanimatie

tot de synthesizermuziek met knipoogjes naar Phil Collins en de Jane Fonda-vibes in de aerobicsles: alles ademt een verraderlijke nostalgie. ‘Ik wilde terug naar het moment toen het allemaal is fout gelopen. Wetenschappers hadden toen al perfect in kaart gebracht welke impact eindeloze groei en de uitstoot van fossiele brandstoffen zou hebben op de planeet. Onder de Amerikaanse president Ronald Reagan en de Britse premier Margaret Thatcher werd de consument echter sterker dan ooit en snoerden oliebedrijven tegenstemmen de mond met propaganda. Daar hebben we ons moment gemist.’

Casella voelde zelf als twintiger, toen ze nog in Brazilië woonde, hoe muziek een uitweg bood uit de malaise. ‘Uit de pop van The Cure en Depeche Mode sprak het depressieve sentiment van een individu dat zich verloren voelt in het systeem, maar dan wel met een lekker neonlaagje rond. Het was de perfecte afleiding van de misstanden onder de dictatuur.’

Zombies in de metaverse

De ecologische crisis is in essentie een verbeeldingscrisis, schrijft Jonathan Safran Foer in *Het klimaat zijn wij*. We kunnen ons het einde van de wereld niet voorstellen en daarom blijven we vastgeroest in oude gewoontes. Als antigif is *Ferox tempus* een bootcamp in verbeelding. Prettige beelden levert dat niet op, wel sinistere humor die zijn effect niet mist. Hoe verder Lua doorstoot op haar overlevingstocht, hoe don-

kerder de doemscenario's. In level zeven is de overheid ingestort en wordt de leiding overgenomen door twee grote oliebedrijven met een eigen leger die de laatste vruchtbare grond kapotmaken door fracking. In level 13 blijft alleen nog woestijn over en een handvol miljardairs die in een bunker in de metaverse leven, maar eigenlijk zombies zijn.

Die geflippte speculaties kostten Casella weinig moeite. ‘Tesla heeft al een grote lobby bij de overheid en vegan producten zijn in handen van vleesmultinationals, verhoef je het niet te zoeken. Hoe kunnen we oefenen om het probleem en de consequenties ervan beter te begrijpen? Op de school van mijn kinderen zie ik bijvoorbeeld wel dat ze ermee bezig zijn, maar ons bewustzijn beperkt zich nog te vaak tot slogans à la “het is slecht voor het milieu”. De ware impact van klimaatoorlogen en voedselschaarste zal veel erger zijn.’

Toch blijft Casella geloven in de kracht van kunst om met deze crisis om te gaan. ‘Zonder kunst zijn we helemaal verloren. En doodsbang zijn we toch al. Ik hoop vooral dat mensen weer energie vinden om zich voor iets te engageren, op welke schaal dan ook.’

Charlotte De Somviele

Ferox tempus gaat vanavond in première in NTGent en speelt daar tot en met 29 mei. Op 23-24 juni staat het stuk in de Beursschouwburg in Brussel.